

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
ACCOUNTANCY-II (Part-I) &

ACCOUNTANCY-II (Part-II)

(Commerce Group Only)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : 3 hours

Maximum marks : 50

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 142/B ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸ਼ਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਭਾਗ-ਓ, ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ । ਭਾਗ-ਓ ਸਭੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭਾਗ ਨੂੰ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

(v) ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ, ਲਾਈਨਾਂ ਜਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

(vi) ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਗਣਨਾਯੋਗਤਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ।

ਭਾਗ-ਓ

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਦੇ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ/ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ/ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 2 ਤੋਂ 5 ਹਰੇਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6 ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਉਪ-ਭਾਗ ਹਨ । ਚਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 7 ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਦ

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 8 ਵਿੱਚ 1 ਅੰਕ ਦੇ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਭਾਗ ਦਾ ਉੱਤਰ 1-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 ਅਤੇ 10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 5-10 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11 ਵਿੱਚ 3 ਉਪ-ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ। ਤਿੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 15-20 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 12 ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਿੱਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ, ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ 3-4 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਗ-ਉ

1. (ਉ) ਦਾਨ ਕੀ ਹੈ ?

(ਅ) ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ :

ਨਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪੁਨਰ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਖਾਤੇ ਦੇ ..... ਪਾਸੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਦੱਸੋ :

ਕਾਮਿਆ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਫੰਡ ਇੱਕ ਬਾਹਰਲੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਹੈ।

2. ਵਸੂਲੀ ਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਖਾਤੇ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

3. ਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।

4. ਸੁਰਜੀਤ, ਬਲਜੀਤ ਅਤੇ ਹਰੀਸ਼ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 2:2:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ। ਮਨੀਸ਼ ਨੂੰ 1/10 ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁੱਲ ਸ਼ਾਖ 6,00,000 ₹ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਹੈ। ਮਨੀਸ਼ ਅਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਨਗਦ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਲਈ 1,80,000 ₹ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ।

5. ਜਤਿਨ, ਨਿਤਿਨ ਅਤੇ ਕਾਰਤਿਕ ਇਕ ਵਰਮ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3:2:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ। 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2016 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵਰਮ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹਾਨੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਬਕਾਇਆ 2,40,000 ₹ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਰਿਜ਼ਰਵ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 3,00,000 ₹ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਲੋੜੀਂਦੇ ਜਰਨਲ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ।

6. ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

(i) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਯੂਥ-ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਦਾਇਗੀ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਦਸੰਬਰ 31, 2015 ਦੇ ਅੰਤ ਉਪਰ ਆਮਦਨ-ਖਰਚ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ।

4

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	₹	ਅਦਾਇਗੀਆਂ	₹
To Cash in hand (opening)	9,000	By Salary	99,000
To Cash at bank (opening)	2,52,000	By Paper, ink, etc.	3,900
To Subscriptions	3,04,800	By Repairing expenses	14,040
To Donations	1,44,000	By Billiard table	1,16,100
To Interest on investment	3,600	By Purchase of investment	1,23,960
To Entrance fees	36,000	By Misc. expenses	13,200
To Interest received from bank	12,600	By Purchase of furniture	2,46,000
To Sale of old newspapers	1,800	By Insurance premium	5,400
		By Cash in hand (closing)	8,400
		By Cash at bank (closing)	1,33,800
	7,63,800		7,63,800

(i) ਸਾਲ 2015 ਵਿੱਚ ਚੰਦੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 27,000 ₹ ਅਤੇ ਸਾਲ 2016 ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀ ਚੰਦਾ 7,800 ₹

(ii) ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮਿਅਮ 600 ₹ ਪੇਸ਼ਗੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ।

(iii) ਮਿਸ਼ਰਤ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 1,800 ₹

(iv) ਦਾਨ ਦਾ 50% ਪੂੰਜੀਗਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

(v) ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਰੈਵੀਨਿਊ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਵੇ ।

(ii) A ਅਤੇ B ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3,00,000 ₹ ਅਤੇ 1,80,000 ₹ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਲਾਭ ਨੂੰ 3:2 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ 6% ਸਲਾਨਾ ਹੈ । B ਨੂੰ ਸਲਾਨਾ ਤਨਖਾਹ 15,000 ₹ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ । ਸਾਲ 2015 ਦੌਰਾਨ ਫਰਮ ਦੇ ਲਾਭ, ਪੂੰਜੀ ਤੇ ਵਿਆਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਪਰ B ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 75,000 ₹ ਹਨ । ਭਵਿੱਖਤ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖਰਚੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉੱਪਰ 5% ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ । ਇੱਕ ਖਾਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਭ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਦਰਸਾਉ ।

4

(iii) ਸਾਖ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ।

4

(iv) ਵਸੂਲੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ ।

4

7. ਉਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅੰਜੂ ਲਾਭ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 3:2 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨਾਲ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਸਨ 31 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿੱਠਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ :

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	₹	ਸੰਪਤੀਆਂ	₹
ਵਿਵਿਧ ਲੈਣਦਾਰ	30,000	ਨਗਦੀ	8,000
ਅਦਾਇਗੀ ਯੋਗ ਬਿਲ	20,000	ਦੇਣਦਾਰ	40,000
ਸ਼ੱਕੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ	500	ਪ੍ਰਾਪਤੀਯੋਗ ਬਿਲ	30,000
ਆਮ ਰਾਖਵੇ	15,000	ਸਟਾਕ	37,500
ਸੰਜੂ ਦਾ ਕਰਜ਼	50,000	ਨਿਵੇਸ਼	95,000
ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ :		ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ	90,000
ਉਸ਼ਾ 1,00,000		ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ	45,000
ਅੰਜੂ 1,30,000	2,30,000		
	3,45,500		3,45,500

ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਫਰਮ ਵਿੱਚ ਸੰਜੂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਵੱਜੋਂ ਲਾਭ ਦੇ 1/4 ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ :

- ਸੰਜੂ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।
- ਸ਼ੱਕੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਲਈ 5% ਨਾਲ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
- ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 9,000 ₹ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ।
- ਸਟਾਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 2,500 ₹ ਵੱਧ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ।
- ਅਣਲਿਖਤ ਲੈਣਦਾਰ 2,500 ₹ ।
- ਫਰਮ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਦਾ ਮੁੱਲ ਔਸਤ ਲਾਭ ਦਾ 2 ਗੁਣਾ ਹੈ । ਫਰਮ ਦਾ 4 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਔਸਤ ਲਾਭ 20,000 ₹ ਹੈ ।

ਜਾਂ

ਸੀਤਾ, ਗੀਤਾ ਅਤੇ ਰੀਟਾ ਲਾਭ ਨੂੰ 2:1:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਸਾਂਝੇਦਾਰ ਹਨ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਚਿੱਠਾ 31 ਮਾਰਚ, 2015 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	₹	ਸੰਪਤੀਆਂ	₹
ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ :		ਸ਼ਾਖ	60,000
ਸੀਤਾ	1,60,000	ਭੂਮੀ ਤੇ ਇਮਾਰਤ	1,60,000
ਗੀਤਾ	1,60,000	ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ	1,12,000
ਰੀਟਾ	1,20,000	ਮੋਟਰ ਕਾਰ	1,08,000
ਲੈਣਦਾਰ	1,00,000	ਦੇਣਦਾਰ	96,000
		ਨਕਦੀ	4,000
	5,40,000		5,40,000

ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਫਰਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਪਤੀਆਂ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀਆਂ :
ਸਾਖ 40,000 ₹, ਭੂਮੀ ਤੇ ਇਮਾਰਤ 2,00,000 ₹, ਪਲਾਂਟ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ 1,00,000 ₹, ਮੋਟਰ ਕਾਰ 56,000 ₹ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰ ਬਹੀ ਮੁੱਲ ਦਾ 50%, ਵਸੂਲੀ ਖਰਚੇ 4,000 ₹ ਸਨ। ਵਸੂਲੀ ਖਾਤਾ, ਸਾਂਝੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਫਰਮ ਦੀਆਂ ਬਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਕੜ ਖਾਤਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ ਅਤੇ ਭਾਗ-ੲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਭਾਗ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ਅ

8. (ੳ) ਪੂੰਜੀਗਤ ਰਿਜ਼ਰਵ ਕੀ ਹੈ ? 1
(ਅ) ਵਿਤੀ ਖਾਤੇ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 1
(ੲ) ਰੋਕੜ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਕੀ ਹਨ ? 1
9. ਨਿੱਜੀ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਸਰਵਜਨਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ। 2
10. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਤਰਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ : 2

ਚਾਲੂ ਅਨੁਪਾਤ	3:1
ਸ਼ੁੱਧ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਪੂੰਜੀ	8,00,000 ₹
ਸਟਾਕ	5,00,000 ₹

11. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
- (i) ਕਰਜ਼ਾ ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੋਜ਼ਨਾਮਚੇ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ ਪਾਸ ਕਰੋ : 4
- (ੳ) 6000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ 4% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ਅ) 6000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ੲ) 6000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ 5% ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ਸ) 6000, 8% ਰਿਣ ਪੱਤਰ 100 ₹ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਮ ਮੁੱਲ ਤੇ ਵਿਮੋਚਨ ਕਰਨਯੋਗ।
- (ii) 31 ਮਾਰਚ 2016 ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਪਰ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਵਰਣ ਬਣਾਓ : 4

	31 ਮਾਰਚ, 2016	31 ਮਾਰਚ, 2015
ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 300%	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 200%
ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ	₹ 36,00,000	₹ 30,00,000
ਹੋਰ ਖਰਚੇ	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 20%	ਖਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ 10%
ਕਰ	50%	50%

- (iii) ਵਿੱਤ ਪੋਸ਼ਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 4

12. ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ?

ਜਾਂ

ਨਿਮਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਰੋਕੜ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਵਰਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ :

ਇਕਵਿਟੀ ਅਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
ਐਸ ਪੂੰਜੀ	16,00,000	20,00,000
ਰਿਜ਼ਰਵ	3,00,000	4,00,000
ਲਾਭ-ਹਾਨੀ ਖਾਤਾ	1,20,000	2,00,000
ਕਰਜ਼ਾ-ਪੱਤਰ	-----	4,00,000
ਵਿਵਿਧ ਲੈਣਦਾਰ	16,40,000	14,00,000
ਕਰਾਂ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ	1,40,000	2,00,000
ਪ੍ਰਸਤਾਵਤ ਲਾਭ ਐਸ	2,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000
ਸੰਪਤੀਆਂ	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
ਮਸ਼ੀਨਰੀ	10,00,000	14,00,000
ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ	8,00,000	12,00,000
ਨਿਵੇਸ਼	-----	2,00,000
ਵਿਵਿਧ ਦੇਣਦਾਰ	14,00,000	10,00,000
ਸਟਾਕ	4,00,000	8,00,000
ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਰੋਕੜ	4,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000

ਵਾਧੂ ਜਾਣਕਾਰੀ :

- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕਰ ਲਈ 1,60,000 ₹ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ।
- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉੱਪਰ ਘਸਾਈ 2,50,000 ₹ ਲਗਾਈ ਗਈ ।
- ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 1,00,000 ₹ ਲਾਗਤ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ੀਨ 70,000 ₹ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ।

ਭਾਗ-ੳ

- ਟੈਲੀ ਵਿੱਚ Alt+A ਦਾ ਕੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ?
  - Tabular Auto Report ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ?
  - ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ Ctrl+V ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- ਡਾਟਾ ਬੇਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ ।

10. ਨਿਮਨ ਸੂਚਨਾਂ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੂਤਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਘਿਸਾਵਟ ਦੀ ਦਰ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਲਿਖੋ ।

Cost of Asset	₹ 2,50,000
Annual amount of depreciation	₹ 40,000

2

11. ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :

- (i) ਕੰਪਿਊਟਰੀਕ੍ਰਿਤ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਸਭਾ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਚਾਰ ਲਾਭ ਲਿਖੋ ।

4

- (ii) ਕੰਪਿਊਟਰ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਨਿਮਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਜਨਰਲ ਇੰਦਰਾਜ ਕਰੋ :

4

2016		₹
June 1	Started business with cash	2,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	40,000
June 2	Purchased goods for cash	60,000
June 3	Stationery purchased	4,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	20,000
June 15	Goods sold for cash	40,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	20,000
June 30	Paid Salary	8,000

- (iii) ਨਿਮਨ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸ. ਸਿਸਟਮ ਅਧੀਨ ਲਘੂ ਰੋਕੜ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਓ :

4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	4,000
May 1	Paid postage	800
May 2	Paid cartage	600
May 3	Stationery purchased	400
May 4	Paid for repair of furniture	200
May 5	Refreshment Expenses	400
May 6	Paid for telegram	400
May 7	Taxi fare paid	600

12. ਟੇਲਰਮੇਡ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਲਾਭ ਅਤੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।

6

ਜਾਂ

ਨਿਮਨ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿੱਚ ਟੇਬਲ ਖਾਕਾ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿਖਾਓ :

6

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
801	88262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	4,040
802	88269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	6,060
803	88563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	10,080
804	88344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	20,020

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड **142/B** अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) प्रश्न-पत्र में तीन भाग हैं अर्थात् भाग-क, भाग-ख तथा भाग-ग। भाग-क सभी विद्यार्थियों के लिए अनिवार्य है तथा विद्यार्थी भाग-ख और भाग-ग में केवल एक भाग को चुन सकते हैं।
- (v) संख्यात्मक प्रश्नों के लिए शब्दों, लाइनों और पन्नों की कोई सीमा नहीं है।
- (vi) प्रोग्रामों के बिना साधारण गणक के उपयोग की अनुमति है।

भाग-क

- (vii) प्रश्न सं. 1 में प्रत्येक 1 अंक के 3 उपभाग हैं। वस्तुनिष्ठ प्रश्नों में एक शब्द से एक वाक्य के उत्तर वाले प्रश्न/खाली स्थान भरो/सही अथवा गलत बहु विकल्पीय प्रश्न हो सकते हैं।

प्रश्न सं. 2 से 5 प्रत्येक के 2 अंक होंगे। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 5-10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 6 में चार उप-भाग हैं। चार में से कोई तीन प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न चार अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 15-20 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न-सं. 7 आन्तरिक चयन वाला प्रश्न होगा। यह प्रश्न 6 अंकों का होगा।

भाग-ख तथा ग

- (viii) प्रश्न सं. 8 में प्रत्येक 1 अंक के 3 उप-भाग होंगे। प्रत्येक भाग का उत्तर 1-15 शब्दों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 9 तथा 10 प्रत्येक 2 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 5-10 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 11 में 3 उप-भाग होंगे। तीन में से कोई दो प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न 4 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर 15-20 पंक्तियों में दिया जाना चाहिए।

प्रश्न सं. 12 में आन्तरिक विकल्प है। यह 6 अंकों का होगा। सैद्धान्तिक प्रश्न का उत्तर, उत्तर-पुस्तिका के 3-4 पृष्ठों में दिया जाना चाहिए।

भाग-क

1. (क) दान क्या है ? 1
(ख) रिक्त स्थान भरें : 1
अलिखित सम्पत्ति को पूनर्मूल्यांकन खाते के ..... तरफ लिखा जाता है।
(ग) ठीक और गलत लिखें : 1
मजदूरों का क्षतिपूर्ति कोष एक बाहरी दायित्व है।
2. प्राप्ति व भुगतान खाते की सीमाएं क्या हैं ? 2
3. स्थिर पूंजी और परिवर्तनशील पूंजी खाते में कोई दो अन्तर लिखें। 2
4. सुरजीत, बलजीत और हरीश आपस में 2:2:1 अनुपात में साझेदार हैं। मनीष को 1/10 हिस्से के लिए शामिल किया गया। ख्याति का मूल्य 6,00,000 ₹ है। मनीष अपने हिस्से की ख्याति नगद और पूंजी के लिए 1,80,000 ₹ लेकर आया। रोजनामचा में प्रविष्टियां कीजिए। 2
5. जतिन, नितिन और कार्तिक एक फर्म में साझेदार हैं और लाभ को क्रमशः 3:2:1 के अनुपात में बांटते हैं। उन्होंने 1 अप्रैल 2016 को फर्म का विघटन करने का फैसला लिया। उस तिथि को लाभ हानि खाते में डेबिट बकाया 2,40,000 ₹ दिखाये गये और सामान्य संचय में बकाया 3,00,000 ₹ दिखाये गये। रोजनामचा में जरूरी प्रविष्टियां कीजिए। 2
6. चार प्रश्नों में से कोई तीन प्रश्न करें :
(i) नीचे दिये यूथ क्लब के प्राप्ति भुगतान खाते से 31 दिसम्बर, 2015 के लिए आय और व्यय खाता बनाइये : 4

प्राप्तियां	₹	भुगतान	₹
To Cash in hand (opening)	9,000	By Salary	99,000
To Cash at bank (opening)	2,52,000	By Paper, ink, etc.	3,900
To Subscriptions	3,04,800	By Repairing expenses	14,040
To Donations	1,44,000	By Billiard table	1,16,100
To Interest on investment	3,600	By Purchase of investment	1,23,960
To Entrance fees	36,000	By Misc. expenses	13,200
To Interest received from bank	12,600	By Purchase of furniture	2,46,000
To Sale of old newspapers	1,800	By Insurance premium	5,400
		By Cash in hand (closing)	8,400
		By Cash at bank (closing)	1,33,800
	7,63,800		7,63,800

- (i) वर्ष 2015 में चन्दे का बकाया 27,000 ₹ और वर्ष 2016 के लिए पेशगी चन्दा 7,800 ₹
- (ii) बीमा प्रीमियम 600 ₹ पेशगी अदा किया।
- (iii) फुटकर खर्चों का बकाया 1,800 ₹।
- (iv) दान का 50% पूंजीकृत किया जाये।
- (v) प्रवेश शुल्क को आयगत आमदन के रूप में माना जाए।
- (ii) A और B क्रमशः 3,00,000 ₹ और 1,80,000 ₹ की पूंजी के साथ लाभ को बांटते हुए 3 : 2 अनुपात में साझेदार हैं। पूंजी पर ब्याज 6% वार्षिक है। B का वार्षिक वेतन 15,000 ₹ स्वीकृत है। वर्ष 2015 के दौरान फर्म का लाभ पूंजी पर ब्याज से पहले और B के वेतन के बाद 75,000 ₹ है। भावी आकस्मिक व्यय के लिए किसी समायोजन से पहले लाभ में से 5% का प्रावधान बनाया जाए। एक खाता बनाकर लाभ की बांट करें और साझेदारों के पूंजी खाते बनायें।
- (iii) ख्याति क्या है ? इसकी कोई चार विशेषताएं लिखें। 4
- (iv) वसूली खाते और पुनर्मूल्यांकन खाते में कोई चार अन्तर लिखें। 4
7. ऊषा और अंजू एक फर्म में लाभ को 3:2 के अनुपात में बांटते हुए फर्म में साझेदार थे। उनका 31 मार्च 2015 को स्थिति विवरण निम्नलिखित था : 4

दायित्व	₹	सम्पत्तियां	₹
विविध लेनदार	30,000	रोकड़	8,000
अदायगी योग्य बिल	20,000	देनदार	40,000
संदिग्ध ऋण के लिए प्रावधान	500	प्राप्य बिल	30,000
सामान्य संचय	15,000	रहतिया	37,500
संजू का ऋण	50,000	निवेश	95,000
पूंजी खाते :		भूमि और भवन	90,000
ऊषा 1,00,000		लाभ व हानि खाता	45,000
अंजू 1,30,000	2,30,000		
	3,45,500		3,45,500

उपरोक्त तिथि में फर्म में संजू को नये साझेदार के तौर पर लाभ के 1/4 हिस्से के लिए निम्नलिखित शर्तों पर शामिल किया :

- (i) संजू के ऋण को उसके पूंजी खाते में तब्दील किया जाएगा।
- (ii) संदिग्ध ऋणों के लिए 5% प्रावधान बनाया जाए।
- (iii) भूमि तथा भवन का मूल्य 9,000 ₹ कम किया गया।
- (iv) रहतिया मूल्य 2,500 ₹ अधिक पाया गया।
- (v) अंकित न किये लेनदार 2,500 ₹।
- (vi) फर्म की ख्याति का मूल्य औसत लाभ का दो गुणा है। फर्म का चार वर्ष का औसत लाभ 20,000 ₹ है।
- पुनर्मूल्यांकन खाता, साझेदारों के पूंजी खाते तथा नई फर्म का चिट्ठा बनाइये।

अथवा

सीता, गीता और रीटा लाभ को 2:1:1 के अनुपात में बांटते हुए साझेदार हैं। उनका अंतिम चिट्ठा, 31 मार्च 2015 को निम्नलिखित अनुसार है :

6

दायित्व	₹	सम्पत्तियां	₹
पूंजी खाते :		ख्याति	60,000
सीता	1,60,000	भूमि तथा भवन	1,60,000
गीता	1,60,000	प्लांट एवं मशीनरी	1,12,000
रीटा	1,20,000	मोटर कार	1,08,000
लेनदार	1,00,000	देनदार	96,000
		नकदी	4,000
	5,40,000		5,40,000

उस तिथि को फर्म का विघटन किया गया। सम्पत्तियों से वसूल किया :

ख्याति 40,000 ₹, भूमि और भवन 2,00,000 ₹, प्लांट एवं मशीनरी 1,00,000 ₹, मोटर कार 56,000 ₹ और देनदार बही मूल्य का 50%, विघटन खर्च 4000 ₹ थे। विघटन खाता, साझेदारों के पूंजी खाते और फर्म को बंद करने के लिए रोकड़ खाता बनाइये।

भाग-ख तथा भाग-ग में से कोई एक भाग करो।

भाग-ख

8. (क) पूंजी संचय क्या है ? 1
 (ख) वित्तीय खाते द्वारा कौन सा सारांश प्रदान किया जाता है ? 1
 (ग) रोकड़ समानार्थक क्या है ? 1
 9. निजी कम्पनी और सार्वजनिक कम्पनी में कोई दो अन्तर लिखें। 2
 10. निम्न सूचना से तरल अनुपात की गणना करें : 2

चालू अनुपात	3:1
शुद्ध कार्यशील पूंजी	₹ 8,00,000
रहतिया	₹ 5,00,000

11. तीन प्रश्नों में से कोई दो प्रश्न करें : 4

(i) ऋण-पत्र निर्गम से सम्बन्धित आवश्यक रोज़नामचा प्रविष्टियां पास कीजिए :

- (क) 6000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति सम-मूल्य पर निर्गमन किये गए और 4% प्रीमियम पर शोधन करनेयोग्य।
 (ख) 6000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति 5% प्रीमियम मूल्य पर निर्गमन किये गए और सम-मूल्य पर शोधन करनेयोग्य।
 (ग) 6000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति 5% प्रीमियम मूल्य पर निर्गमन किये गए और 5% प्रीमियम पर शोधन करनेयोग्य।
 (घ) 6000, 8% ऋणपत्र 100 ₹ प्रति सम-मूल्य पर निर्गमन किये गए और सम-मूल्य पर शोधन करनेयोग्य।

(ii) 31 मार्च 2016 के अंत में लाभ-हानि का तुलनात्मक विवरण बनायें :

	31 मार्च, 2016	31 मार्च, 2015
कार्यों से आय	उपभोग की सामग्री की लागत का 300% ₹ 36,00,000	उपभोग की सामग्री की लागत का 200% ₹ 30,00,000
उपभोग की सामग्री की लागत	उपभोग की सामग्री की लागत का 20% 50%	उपभोग की सामग्री की लागत का 10% 50%
अन्य खर्च		
कर		

(iii) वित्तपोषण गतिविधियों से रोकड़ प्रवाह से आपका क्या भाव है ?

12. कम्पनी से आपका क्या भाव है ? इसकी विशेषताएं क्या हैं ?

अथवा

निम्न जानकारी से रोकड़ प्रवाह विवरण तैयार कीजिए :

इक्विटी एवं दायित्व	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
अंश पूंजी	16,00,000	20,00,000
संचय	3,00,000	4,00,000
लाभ-हानि खाता	1,20,000	2,00,000
ऋणपत्र	-----	4,00,000
विविध लेनदार	16,40,000	14,00,000
करों के लिए प्रावधान	1,40,000	2,00,000
प्रस्तावित लाभ-अंश	2,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000
सम्पत्तियां	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
मशीनरी	10,00,000	14,00,000
भूमि तथा भवन	8,00,000	12,00,000
निवेश	-----	2,00,000
विविध देनदार	14,00,000	10,00,000
रहतिया	4,00,000	8,00,000
हस्तस्थ रोकड़	4,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000

अतिरिक्त सूचना :

- वर्ष के दौरान 1,60,000 ₹ आयकर का प्रावधान बनाया गया था।
- वर्ष के दौरान मशीनरी पर हास 2,50,000 ₹ लगाया गया।
- वर्ष के दौरान 1,00,000 ₹ कीमत की एक पुरानी मशीन को 70,000 ₹ में बेचा गया।

8. (क) टैली में Alt+A का क्या कार्य है ? 1
 (ख) Tabular Auto Report का क्या उद्देश्य है ? 1
 (ग) स्प्रेडशीट में Ctrl+V का प्रयोग कब किया जाता है ? 1

9. डाटाबेस मैनेजमेंट सिस्टम के लाभों का वर्णन कीजिए। 2

10. निम्न सूचना से एम.एस. एक्सेल में उपयुक्त सूत्र का प्रयोग करके हास की दर पता करने का ढंग लिखें :

Cost of Asset	₹ 2,50,000
Annual amount of depreciation	₹ 40,000

2

11. तीन प्रश्न में से कोई दो प्रश्न करें :

- (i) कम्प्यूटरीकृत लेखाकारी प्रणाली के कम्प्यूटर के स्वभाव पर आधारित कोई चार लाभ लिखो। 4
 (ii) कम्प्यूटर लेखाकारी प्रणाली अधीन निम्न लेन-देन की जर्नल प्रविष्टियां कीजिए : 4

2016		₹
June 1	Started business with cash	2,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	40,000
June 2	Purchased goods for cash	60,000
June 3	Stationery purchased	4,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	20,000
June 15	Goods sold for cash	40,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	20,000
June 30	Paid Salary	8,000

(iii) निम्न लेन-देनों को डी.बी.एम.एस. प्रणाली अधीन लघु रोकड़ रजिस्टर में दर्शाएँ :

4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	4,000
May 1	Paid postage	800
May 2	Paid cartage	600
May 3	Stationery purchased	400
May 4	Paid for repair of furniture	200
May 5	Refreshment Expenses	400
May 6	Paid for telegram	400
May 7	Taxi fare paid	600

12. टेलरमेड लेखाकारी प्रणाली के लाभ और सीमाएं लिखें।

अथवा

निम्न सूचना से एम.एस.एस. में टेबल खाका बनाकर दिखायें :

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
801	88262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	4,040
802	88269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	6,060
803	88563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	10,080
804	88344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	20,020

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **142/B** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialed as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) There are 3 sections in the question paper i.e. **Part-A, Part-B and Part-C**. Part-A is compulsory for all the students and students may choose only one Part from Part-B and Part-C.
- (v) There is no word, line or page limit for numerical questions.
- (vi) The use of non-programmable simple calculator is allowed.
- (vii) Question No. 1 consists of 3 sub parts carrying 1 mark each. Objective type questions may include questions with one word to one sentence answer/ fill in the blank/true or false/multiple choice type questions.
- Question No. 2 to 5 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 5-10 lines.
- Question No. 6 consists of 4 sub parts. Attempt any three questions out of four. Each question will carry 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 15-20 lines.
- Question No. 7 will be as internal choice. This question carries 6 marks.

Part-B and Part C

(viii) In question No. 8 consists of 3 sub parts carrying 1 mark each. Answer of each Part should be given in 1-15 words.

Question No. 9 and 10 will carry 2 marks each. Answer of theoretical question should be given in 5-10 lines.

Question No. 11 consists of 3 sub parts. Attempt any two questions out of three. Each question will be of 4 marks. Answer of theoretical question should be given in 15-20 lines.

Question No. 12 is with internal choice. Each question will be of 6 marks. Answer of theoretical question should be given in 3-4 pages of answer-book.

Part-A

1. (a) What is Donation ? 1
 (b) Fill in the blank : 1
 An unrecorded asset is recorded on the ..... side of Revaluation Account.
 (c) Write true or false : 1
 Workmen compensation fund is an outside liability.
2. What are the limitations of Receipts and Payments Account ? 2
3. Write any two difference between Fixed Capital Account and Fluctuating Capital Account. 2
4. Surjit, Baljit and Harish are partners in 2:2:1 ratio. Manish is admitted for 1/10 share. Total goodwill is valued ₹ 6,00,000. Manish brings his share of goodwill in Cash and for Capital ₹1,80,000. Pass journal entries. 2
5. Jatin, Nitin and Kartik are partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2:1 respectively. On 1-4-2016 they decided to dissolve the firm. On that date profit and loss account showed a debit balance of ₹ 2,40,000 and General reserve showed a balance of ₹ 3,00,000. Pass the necessary journal entries. 2

6. Attempt any *three* questions out of four questions :

- (i) From the following Receipts and Payments Account of Youth Club prepare an **Income and Expenditure Account** for the year ending 31st December 2015 :

4

Receipts	₹	Payments	₹
To Cash in hand (opening)	9,000	By Salary	99,000
To Cash at bank (opening)	2,52,000	By Paper, ink, etc.	3,900
To Subscriptions	3,04,800	By Repairing expenses	14,040
To Donations	1,44,000	By Billiard table	1,16,100
To Interest on investment	3,600	By Purchase of investment	1,23,960
To Entrance fees	36,000	By Misc. expenses	13,200
To Interest received from bank	12,600	By Purchase of furniture	2,46,000
To Sale of old newspapers	1,800	By Insurance premium	5,400
		By Cash in hand (closing)	8,400
		By Cash at bank (closing)	1,33,800
	7,63,800		7,63,800

- (i) Subscriptions in arrear for 2015 ₹ 27,000 and subscriptions in advance for 2016 ₹ 7,800.
- (ii) Insurance premium prepaid ₹ 600.
- (iii) Miscellaneous expenses outstanding ₹ 1,800.
- (iv) 50% of donation is to be capitalized.
- (v) Entrances fees are to be treated as revenue income.
- (ii) A and B are partners sharing profits in the ratio of 3:2 with capitals of ₹ 3,00,000, and ₹ 1,80,000 respectively. Interest on capital is agreed @ 6% p.a. B is to be allowed an annual salary of ₹ 15,000. During 2015, the profits of the firm prior to calculation of interest on capital but after charging B's Salary amounted to ₹ 75,000. A provision of 5% of the profits is to be maintained in respect of future contingencies before any appropriation. Prepare an account showing allocation of profits and partner's capital accounts.
- (iii) What is Goodwill ? Write any four features of Goodwill.
- (iv) Write any four difference between Realisation Account and Revaluation Account.

4

4

4

7. Usha and Anju were partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2. On 31st March 2015 their Balance Sheet was as follows :

6

Liabilities	₹	Assets	₹
Sundry Creditors	30,000	Cash	8,000
Bills Payable	20,000	Debtors	40,000
Provision for doubtful debts	500	Bills Receivable	30,000
General Reserve	15,000	Stock	37,500
Sanju's Loan	50,000	Investment	95,000
Capital Accounts :		Land and Building	90,000
Usha 1,00,000		Profit and Loss Account	45,000
Anju 1,30,000	2,30,000		
	3,45,500		3,45,500

On the above date Sanju was admitted as a new partner in the firm for $\frac{1}{4}$ th share in the profits on the following terms :

- Sanju's loan will be converted into his Capital.
- A provision for 5% was to be created for doubtful debts.
- Land and Building was depreciated by ₹ 9,000.
- Stock is overvalued by ₹ 2,500.
- There were unrecorded creditors of ₹ 2,500.
- Goodwill of the firm is valued at 2 times of average profit. Average profit of the firm for 4 years is ₹ 20,000.

Prepare Revaluation Account, Partner's Capital Accounts and the Balance Sheet of the new firm.

or

Sita, Geeta and Rita are partners in a firm sharing profits in the ratio of 2:1:1. Their Balance Sheet as at 31st March, 2015 was as under :

6

Liabilities	₹	Assets	₹
Capital Accounts :		Goodwill	60,000
Sita	1,60,000	Land and Building	1,60,000
Gita	1,60,000	Plant and Machinery	1,12,000
Rita	1,20,000	Motor car	1,08,000
Creditors	1,00,000	Debtors	96,000
		Cash	4,000
	5,40,000		5,40,000

The firm was dissolved on that date. The assets realized : Goodwill ₹ 40,000; Land and Buildings ₹ 2,00,000; Plant and Machinery ₹ 1,00,000; Motor Car ₹ 56,000 and Debtors 50% of the book value. Realisation expenses were ₹ 4,000.

Prepare Realisation Account, Capital Accounts of the Partners and Cash Account to close the books of the firm.

Attempt any one part from **Part-B** and **Part-C**

Part-B

8. (a) What is Capital Reserve ? 1
 (b) Which summary is provided by Financial accounts ? 1
 (c) What are Cash equivalent ? 1
9. Write any two difference between private company and public company. 2
10. Calculate Acid Test Ratio from the following information : 2

Current Ratio	3:1
Net Working Capital	₹ 8,00,000
Stock	₹ 5,00,000

11. Attempt any two questions out of three questions : 4
- (i) Pass journal entries regarding issue of debentures.
- (a) 6000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at par and are redeemable at 4% premium.
- (b) 6000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at 5% premium and are redeemable at par.
- (c) 6000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at 5% premium are redeemable at 5% premium.
- (d) 6000, 8% debentures of 100 ₹ each are issued at par and redeemable at par.
- (ii) Prepare comparative statement of Profit and Loss for the year ended 31st March 2016:

	31 March 2016	31 March 2015
Revenue from operations	300% of cost of Material consumed	200% of cost of Material consumed
Cost of Material consumed	₹ 36,00,000	₹ 30,00,000
Other expenses	20% of cost of Material consumed	10% of cost of Material consumed
Tax	50%	50%

- (iii) What is meant by cash flow from the financing activities ? 4

12. What do you mean by Company ? What are its characteristics ?

6

or

From the following information prepare cash flow statement :

6

Equity and liabilities	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
Share Capital	16,00,000	20,00,000
Reserve	3,00,000	4,00,000
Profits and Loss A/c	1,20,000	2,00,000
Debentures	-----	4,00,000
Sundry Creditors	16,40,000	14,00,000
Provision for taxation	1,40,000	2,00,000
Proposed dividend	2,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000
Assets	31.03.2015 ₹	31.03.2016 ₹
Machinery	10,00,000	14,00,000
Land and Building	8,00,000	12,00,000
Investments	-----	2,00,000
Sundry debtors	14,00,000	10,00,000
Stock	4,00,000	8,00,000
Cash in hand	4,00,000	4,00,000
	40,00,000	50,00,000

Additional information :

- Income tax provision was made during the year ₹ 1,60,000.
- Depreciation of ₹ 2,50,000 was charged on machinery during the year.
- During the year one old machine costing ₹ 1,00,000 was sold for ₹ 70,000.

Part-C

- What is the function of Alt + A in tally ? 1
  - What is purpose of Tabular Auto Report ? 1
  - When Ctrl + V is used in spreadsheet ? 1
- Explain the advantages of Data Base Management System. 2
- From the following information write the method to calculate rate of depreciation using appropriate formula in M.S. Excel.

Cost of Asset	₹ 2,50,000
Annual amount of depreciation	₹ 40,000

2

11. Attempt any *two* questions out of three questions.

- (i) Write any four advantages based on the nature of computer of computerized accounting system. 4
- (ii) Pass the journal entries of the following under computer accounting system 4

2016		₹
June 1	Started business with cash	2,00,000
June 1	Purchased furniture for cash	40,000
June 2	Purchased goods for cash	60,000
June 3	Stationery purchased	4,000
June 9	Purchased goods from Vinay on credit	20,000
June 15	Goods sold for cash	40,000
June 16	Goods sold on credit to Karan	20,000
June 30	Paid Salary	8,000

- (iii) Show the following entries in petty cash register under DBMS : 4

2016		₹
May 1	Received cash from cashier	4,000
May 1	Paid postage	800
May 2	Paid cartage	600
May 3	Stationery purchased	400
May 4	Paid for repair of furniture	200
May 5	Refreshment Expenses	400
May 6	Paid for telegram	400
May 7	Taxi fare paid	600

12. Write advantages and limitations of Tailor-made Accounting system. 6

or
From the following information show a design table in M.S. Access : 6

Customer Id	Account No.	Name	Address	City	Balance
801	88262	Ram Lal	Street No.-7	Patiala	4,040
802	88269	Mohan Lal	Akash Nagar	Ludhiana	6,060
803	88563	Radha Rani	Vijay Nagar	Abohar	10,080
804	88344	Des Raj	Bagh colony	Bombay	20,020

SOLUTION

1. (a) What is Donation ?

(b) Workmen compensation fund is an outside liability(True/False).

Answer:

(a) Donation = Donation recieved may be meant for a general purpose or a specific purpose of the organisation.

(b) An unrecorded asset is recorded on the Liability side of revaluation account

2. What are the limitations of Receipts and Payments Account ?

Answer:

Limitation of Receipt and Payments

(i) It is prepared on the cash basis of accounting

(ii) It is record both the revenue and capital Receipt and payment in a particular year.

(iii) It is not a part of double entry system is book keeping

(iv) Balance sheet can't prepare from this account only

3. Write any two difference between Fixed Capital Account and Fluctuating Capital Account.

Answer:

Difference Between fixed and fluctuating Account

BASIS	Fixed cap Account	Fluctuating cap Account
(i) opening and Closing Balance	opening and closing Balance normally remain same	opening and closing balance change due to adjustment in capital account
(ii) Current Account	Current Account of partner are opened in this case	Current account of partner are not opened case
(iii) Adjustment relating to cap	All adjustment related to partner such as drawing, on cap, salary of partner	All such adjustment are made in capital account itself
(iv) Position of cap	capital account mostly has a credit balance	Capital Account in this case may have debit or credit balance

4. Surjit, Baljit and Harish are partners in 2:2:1 ratio. Manish is admitted for 1/10 share. Total goodwill is valued \$ 6,00,000. Manish brings his share of goodwill in Cash and for Capital \$1,80,000. Pass journal entries.

Answer:

Surjit Account \$312000

Baljit Account \$ 312000

Harish Account \$ 156000

To Manish Account 780000

5. Jatin Nitin and Kartik are partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2:1 respectively' Onl-4-20i6'tney decided to dissolve the firm. On that date profit and loss account showed a debit balance of 2,40,000 and General reserve showed a balance of 3,00,000. Pass the necessary journal entries

Answer:

Jatin Account   \$ 270000

Nitin Account   \$ 180000

Kartik Account   \$ 90000

                    To General Reserve   540000

6.(i) A and B are partners sharing profit in the ratio of 3:2 with capitals of 3,00,000,and 1,80,000 respectively. Interest on capital is agreed @ 67% p.a. B is to be allowed an annual salary of T 15,000. During 2015, the profits of the firm prior to calculation of interest on capital but after charging B's Salary amounted to 75,000. A provision of 5% of the profits is to be maintained in respect of future contingencies before any appropriation. Prepare an account showing allocation of profits and partner's capital accounts

(ii) What is Goodwill ?Write any four features of Goodwill

(iii) Write any four difference between Realisation Account and Revaluation Account.

Answer:

(i)

Expnditure	\$	Income	\$
To salaries 2400 + o/s at the end 250 -o/s at beg 200	2450	By Sub 4550 - o/s at beg 100 -Adv sub 150	4300
To Rent 720 + o/s at end 80 - beg 60	740	By Profit on sale of furniture	50
To Postage	30		25
To Printing & station	255	Bank Interest	2000
To electricity ch	300	By Int on Int	
To Meeting Exp	150		
To surplus	2450		
	6375		6375

Balance Sheet (Closing)

Libilities	\$	Library 5000	6000
cap Fund 48455		+Add 1000	6000
+ Surplus 2450	50905	Investment 4000	
Adv sub	150	+Add 1000	41000
o/s salary	250	Cash in Hand	155
o/s Rent	80	Cash at Bank	1480
		Furniture	2750
	51385		51385

Rent	60	Sub due	100
Salary	200	Investment	40000
Capital fund	48455	Furniture	3000
		Library Books	5000
			565
	48715		48715

Furniture A/c

To Bal B/d	3000	By Cash Sale	300
To Profit	30	By C/d	2750
	3050		3050

(ii) Goodwill : Goodwill is a long term asset categorized as an intangible asset . The amount of goodwill is the cost to purchase the bussiness miues the fair market value of tangible asset , the intangible asset that can be identified, and the liability obtained in the purchase.

Features of Goodwill:

1. Be an Intangible asset which cannot be seen.
2. It cannot be seprated from the bussiness like a physical asset.
3. it's value is not relatives to any investment amount or costs.

(iii)

Basis of Comparison	Revaluation Account	Realisation Account
Meaning	Revaluation Account is an A/c prepared to ascertain the variation in the value of the asset	Realisation A/c is an A/c prepared to ascertain the net profit or loss on the sale of asset
Comprise of	only those asset and liability which are revalued	All the asset and liability
Preparation	At the time of reconstitution	At the time of Dissolution
Remaning Balance	Transfer to the cap account of old partner	Transfet to the capital account of all partner

7. Usha and Anju were partners in a firm sharing profits in the ratio of 3:2. On 31st March 2015 their Balance Sheet was as follows:

Liabilities	\$	Assets	\$
Sundry Creditors	30,000	Cash	9,000
Bills Payable	20,000	Debtors	40,000
Provision for doubtful debts	500	Bills Receivable	30,000
General Reserve	15,000	Stock	37,500
Sanju's Loan	50,000	Investment	95,000
Capital Accounts :		Land and Building	90,000
Usha 1,00,000 Anju 1,30,000		Profit and Loss Account	45,000
	230,000		
	3,45,500		3,45,500

On the above date Sanju was admitted as a new partner in the firm for 1/4th share in the profits on the following terms

- (i) Sanju's loan will be converted into his Capital.
- (ii) A provision for 5% was to be created for doubtful debts.
- (iii) Land and Building was depreciated by \$ 9,000.
- (iv) Stock is overvalued by \$2,500.
- (v) There were unrecorded creditors of \$ 2,500.
- (vi) Goodwill of the firm is valued at 2 times of average profit. Average profit of the firm for 4 years is \$ 20,000.

Prepare Revaluation Account, Partner's Capital Accounts and the Balance Sheet of the newfirm

Answer:

Particular	\$	Particular	\$
To Goodwill	60000	By Creditor	100000
To L & B	160000	By Caash (Goodwill)	40000
To P& M	112000	By Cast (L & B)	200000
To Motor car	1080000	By cash (P & M)	100000
To Debtar	96000	By cash (car)	56000
To cash	4000	By cash (Debtor)	48000

To cash

Sita 2000

Gita 1000

Rita 1000

Partners Cap Account :

				By Bal			
				Acc	2000	1000	1000
To Bal				By Cap	160000	160000	120000
B/d	162000	161000	121000	Acc			

Cash Account :

To cash	4000		
To Real (Goodwill)	40,000	By Sita Acc	162000
To REal (L & B)	2,00,000	By Gita Acc	161000
To Real (P & M)	1,00,000	By Rita Acc	121000
To Real (Car)	56,000	By Real Acc	4000
To Real (Deb)	48,000		
	448000		448000

8. (a) What is Capital Reserve ?

(b) Which summary is provided by Financial accounts ?

(c) What are Cash equivalent?

Answer:

(a) Capital Reserve : Capital Reserve is the reserve created by a company to support its future capital expenditure. The profit earned from the sale of fixed asset or Business operation which generates revenue goes under Capital Reserve. Reserve is not available for distribution as dividends to the shareholder.

(b) Financial Account: Financial account is the field of accounting concerned with the summary, analysis and reporting of financial transactions pertaining to the business. It involves the preparation of financial statements available for public consumption.

(c) Cash Equivalent : Cash and cash equivalents are the most liquid current assets found on a business balance sheet. Cash equivalents are short-term commitments with temporarily idle cash and easily convertible into a known cash amount.

9. Write any two difference between private company and public company.

Answer:

Difference between private company and public company.

Bases	Private Company	Public Company
No of Members	It Needs at least 1 Members for its formation The Maximum no can be 50	It needs at least & members of it's formation. The maximum number is not limited.
Invation For Capital	It cannot invite the public to buy its share	It is free to invite the public to buy its shares
issue of prospectus	It does not need to issue prospectus	It must issue prospectus
Commencement	It can commerce the bussiness immediatly after the incorporation	It can commerce the bussiness after receiving the certificate of comm of bussiness
Statutory meeting	It does not need to hold statutory meeting and file statutory report	It must hold statutory meetiing and file statutory report

10. Calculate Acid Test Ratio from the following information :

current ratio	3:1
Net Working Capital	\$ 8,00,000
Stock	\$ 5,00,000

11. What is meant by cash flow from the financing activities ?

Answer:

(iii) Financing Activities : Cash Flow From Financing Activities is a category in a company's cash flow statement that account for external activities that allow a firm to raise capital financial activity also include repaying investors, adding or changing loan, or issuing more stock cash flow from financing activities shows investors the company's financing strength.

12. What do you mean by Company? What are its characteristics?

Answer:

Company : A flow chart is a type of diagram that represents an algorithm , work flow , or process. The chart shows different boxes that represents a steps and arranged by order linked with arrow to show the connectivity between steps.A flow chart may represent a structure or a solution to any type of

Characteristics of company flow

Flow properties Cohesives Strength Powder flowability through hoppers wall friction hoppers angles to achieves mass flow